

Frihet, jämlikhet & X-box åt alla!

- en systematisk kartläggning av debatten kring
Barnfattighedsrapporten 2010

Abstract

Denna uppsats undersöker hur debatten om barnfattigdom förts efter Rädda Barnens barnfattighedsrapport 2010. Vi placerar barnfattigheden i en samtida kontext och analyserar debatten som förts i riksdagen och i dagstidningar. I analysen använder vi oss av en innehållslig idéanalys med idealtypskategorier för debatten, nämligen *förd politik, ekonomiskt läge, klassklyftor* och *åtgärder*.

Som resultat ser vi att debatten förts olika beroende på debattforumet och debattörernas åsikter och syften. Vi ser olika operationaliseringar av fattigheds betingelser och konsekvenser. Vi undersöker hur debatten lyft fram barnfattighedsproblematiken och jämför debattens idéer. Slutligen tar vi ställning till de olika idéernas vikt för den förda debatten och dess tyngd för fortsatt debatt.

Nyckelord: Barnfattigdom, Rädda Barnen, barnfattighedsrapporten 2010, debattanalys, idéanalys, riksdagsdebatt, mediedebatt

Antal ord:

Innehållsförteckning

1 Inledning	1
1.1 Rädda Barnen som aktör	2
1.2 Syfte och frågeställning	2
1.3 Sammanfattning av årsrapporten 2010	3
1.3.1 Rädda Barnens definition av fattigdom	3
1.3.2 Situationen i Sverige	4
1.4 Allmän definition av fattigdom	5
1.5 Kritik av Barnfattighedsrapporten.....	5
2 Forskningsplan	6
2.1 Empiriskt material	6
2.2 Avgränsningar	6
2.3 Idéanalys	6
2.3.1 Innehållslig idéanalys.....	7
3 Analysverktyg	10
3.1 Idealtyper.....	10
3.1.1 Förd politik	11
3.1.2 Ekonomiskt läge	11
3.1.3 Klassklyftor	11
3.1.4 Åtgärder.....	12
4 Debattanalys	13
4.1 Riksdagsdebatten	13
4.1.1 Förd politik.....	13
4.1.2 Ekonomiskt läge	15
4.1.3 Klassklyftor	16
4.1.4 Åtgärder.....	16
4.2 Mediedebatten	17
4.2.1 Förd politik.....	18
4.2.2 Ekonomiskt läge	19
4.2.3 Klassklyftor	20
4.2.4 Åtgärder.....	21
5 Slutdiskussion av debatten	23
5.1 Sammanfattning av debattanalysen	23
5.2 Forumsmässiga skillnader	24

5.3	Barnfattigdomens många skepnader	25
5.4	Skillnad gör skillnad	26
6	Referenser	27
6.1	Tryckta källor	27
6.2	Elektroniska källor.....	27

1 Inledning

År 2002 publicerade Rädda Barnen den första rapporten om barnfattigdomen i Sverige, och med jämna mellanrum har den följts upp av nya rapporter med aktuell statistik. Publiceringarna brukar få hyfsad uppmärksamhet i media och av politiker, men efter några dagar begränsas intresset till dem som yrkesmässigt arbetar med barn- och välfärdsfrågor.

Med årets rapport blev det lite annorlunda.

Helt plötsligt seglade begreppet barnfattigdom upp som en stor fråga under vårens politiska debatter, barnfattighedsrapporten citerades så gott som dagligen i olika medier, och politiker i olika läger ansåg sig kunna hämta näring ur innehållet. När ledande politiker som Håkan Juholt och Anders Borg tog upp barnfattigdomen blev begreppet centralt i den politiska agendan på allra högsta nivå. (Dahlin, Salonen, Aftonbladet, 2011-06-07)

Rädda Barnen släppte i februari 2011 sin rapport *Barnfattighedsdomen i Sverige, årsrapport 2010*. Rapporten vill sammanfatta situationen kring barns ekonomiska utsatthet och belysa den problematik Sverige kan ställas inför, detta med extra tyngdpunkt i den demokratiska aspekten – att Sverige trots sitt höga BNP erfar växande klyftor mellan samhällsklasser och på det sättet blir mindre demokratiskt eftersom alla inte erbjuds samma förutsättningar (Salonen:2011:9-10).

I denna uppsats behandlas vilka olika idéer som lyfts fram och argumenteras för i den debatt som blossade upp efter att Rädda Barnen släppte Barnfattighedsdomsrapporten 2010.

Ämnet barnfattigdom engagerar många och därför har medierapporteringen varit stor. Barnfattigdom var under första halvåret av 2011 ett mycket använt ord i media, nästan ett modeord i den bemärkelsen att det användes ofta i debatter och artiklar under just 2011. Det har förekommit en utbredd politisk debatt både inom media och inom det professionella politiska rummet. Att ämnet barnfattigdom fick stor plats i debatten 2011 kan bero på att Barnfattighedsdomsrapporten 2010 rapporterar om en ökning av barn som i Sverige lever i fattigdom.

Därför väljer vi i uppsatsen att kartlägga de idéer som vi finner intressanta och som lyfts fram i debatten. Detta gör vi genom ett urval ur tidningarna Dagens Nyheter (DN), Svenska dagbladet (SvD), Göteborgs Posten (GP), Aftonbladet och genom att granska den debatt som ägt rum i riksdagen, och då främst genom kammarprotokoll. Eftersom det är skillnad på den debatt som ägt rum i media och den som kan hittas i riksdagen väljer vi sedan att ställa de olika debatterna mot varandra och analysera deras skillnader.

1.1 Rädda Barnen som aktör

Då det uppstått en omfattande debatt i både den så kallade professionella sfären och allmänna media är det intressant att undersöka vilka idéer som framförs och vilka som får störst uppmärksamhet och gensvar. Därför är det också viktigt att tydligt särskilja de olika aktörernas förutsättningar på den politiska spelplanen. Viktigt är också att placera Rädda Barnen som aktör och avsändare av barnfattighedsrapporten.

Rädda Barnen kan inte klassas som en opolitisk aktör, eftersom de eftersträvar en samhällelig förändring och har som intresseorganisation både medel och utrymme att påverka. Rädda Barnen kan däremot kategoriseras som en aktör utan partipolitisk tillhörighet, men av *mellanpolitisk* natur.

Med definitionen *mellanpolitisk* menas den aktör som står mellan två sfärer, men som erhåller större utrymme för påverkan och därmed också mer makt och inflytande. Vi anser att Rädda Barnen är en sådan aktör eftersom deras roll är viktig för ifrågasättandet av den sittande makten och bidrar till den demokratiska mångfalden, alltså att det inom demokratier finns olika viktiga incitament som syftar till, utan statligt beroende, att kontrollera hur regeringen brukar sin makt och visar transparens (Votmer & Rawnsley: 2009: 235)

1.2 Syfte och frågeställning

Uppmärksamhet kring en mellanpolitisk organisations skrivelse är inte en okänd företeelse, utan är vanligtvis sådant som upptar stor plats i media och lyfts där fram som en aktör vars inflytande är stort och kraftfullt. Forskning om Barnfattighedsrapporten 2010 i sig, eller företeelser runt den är i det närmaste obefintlig, vilket troligtvis beror på att rapporten relativt nyligen tryckts.

Eftersom det inte existerar någon tidigare forskning om barnfattighedsrapporten och mottagandet av densamma är det inte möjligt för oss att likställa våra utvärderingspunkter med någon annans, utan helt enkelt bilda egna, nya, anpassade till vårt material. Det finns givetvis idéanalytiska begreppsapparater och scheman vi kan använda oss av i forskningen, men de måste i någon mån ändå anpassas till de grundvärderingar vi valt för ämnet (Beckman, 2007, s. 54-ff).

En jämförelse med tidigare forskning i andra fall är inte heller aktuellt för uppsatsen, då vår ansats inte är att uppmärksamma rapporten i förhållande till andra. Dessutom är fallet Rädda Barnens rapport kontextspecifikt i den mening att vi inte känner till något annat fall av helt nyligen publicerad värdeladdad rapport som genererat lika stor debatt i de forum vi undersöker.

Vårt syfte är således att undersöka den debatt som ägt rum efter det att Rädda barnen släppte sin årliga rapport om barnfattigdomen i Sverige. Vi har valt att studera debatten 2011 efter det att Rädda Barnen släppte rapporten: *Barnfattigdomen i Sverige, årsrapport 2010*. Uppsatsens syfte är att titta närmare på de idéer som lyfts fram i debatten både i media och inom regeringen. Därför blir uppsatsen frågeställning denna: **Vilka idéer framförs i Barnfattigdomsdebatten, och hur kan dessa jämföras?**

1.3 Sammanfattning av årsrapporten 2010

Rädda Baren har sedan 2002 tagit fram åtta rapporter i syftet att spegla förändringarna gällande barns välfärd i Sverige. Rapporten från 2010 speglar utvecklingen fram till 2008 och är framtagen tillsammans med Tapio Salonen, professor i socialt arbete vid Linnéuniversitetet och Malmö Högskola (Salonen, 2011:10).

I rapporten från 2010 påvisas ett trendbrott: den annars sjunkande andelen barn i ekonomisk fattigdom som rapporterats fram till 2007 hade under 2008 stigit. Mätningar visar att det under 2007 var 10.9 procent av Sveriges barn som levde i fattigdom och detta var den lägsta rapporterade siffran, enligt Rädda Barnen sedan 1991. Under 2008 ökade av antalet barn som lever i fattigdom och nu visade siffrorna på en ökning med 0.6 procentenheter, alltså redovisades andelen barn i fattigdom till 11.5 procent, något som oroar Rädda Barnen. Rapporten påpekar att detta kan varit en effekt av den konjunkturedgång som Sverige och resten av världen erfarit under början av 2000-talet (Salonen, 2011:10).

Rapporten vill visa de klyftor som finns mellan fattiga och rika barn samt att inkomstutvecklingen i Sverige lett till att allt fler barn hamnar under barnfattigdom. Den definition som rapporten väljer att ställa sig bakom är EU:s definition av relativ barnfattigdom. Definitionen innebär, vilket rapporten belyser, att hushåll med inkomster på under 60 procent av landets medianinkomst kategoriseras som fattiga.

Vi vill med detta avsnitt belysa vad barnfattighedsrapporten lyfter, samt hur barnfattigdom definieras, eftersom detta kan ha betydelse för hur ämnet behandlas under debatten och hur fattighedsbegreppet används.

1.3.1 Rädda Barnens definition av fattigdom

När Salonen i rapporten operationaliserar vad fattigdom egentligen betyder skiljer han på *relativ* och *absolut* fattigdom. Den *relativa fattighedsdefinitionen* är EU:s definition, där hushåll med inkomster på under 60 procent av landets medianinkomst räknas som fattig. Den *absoluta definitionen av fattigdom* är ett

ekonomiskt mått där inkomster som understiger en viss gräns definieras som fattig. Gränsen som Rädda Barnen ställer sig bakom i denna rapport är socialstyrelsen mått för att få socialbidrag i Sverige.

Rapporten vill också belysa att det finns andra typer av mått på fattigdom så som utanförskap eller att ha begränsade handlingsmöjligheter, men dessa uppmärksammas inte vidare i rapporten. Slutligen använder Rädda Barnen sig av två typer av fattigdomsindex: låg inkomststandard och försörjningsstöd, dvs. socialbidrag (Salonen, 2011:27-29). Detta kan ses som en blandning av de två olika fattigdomsdefinitionerna som tidigare nämnts.

1.3.2 Situationen i Sverige

Rädda Barnen visar i rapporten att det finns stora skillnader bland barn med olika familjesituation och bakgrund. Under 2008 var barnfattigdomen fem gånger så hög bland barn med utländsk bakgrund, i jämförelse med barn med svensk bakgrund. Studien visar även att fattiga barn med ensamstående föräldrar är tre gånger så många som barn vars föräldrar bor ihop. Vidare visar rapporten att nästan vartannat barn, 49 procent med ensamstående föräldrar och med invandrarbakgrund lever under barnfattigdom (Salonen, 2011:9).

Medianinkomsten bland familjer i Sverige har enligt Rädda Barnen ökat sedan 1992 men detta har inte alla familjer fått ta del av. Ökningen av medianinkomsten har alltså inte tillfallit de allra fattigaste i samhället. Rapporten beskriver att de rikare blivit rikare, och medelklassen nästan dubblat sitt kapital, men att den fattigaste tiondelen av alla barnfamiljer som lever under ekonomisk fattigdom knappt fått det bättre, trots landets i övrigt ökade inkomst (Salonen, 2011:19).

Rädda barnens rapport kritiserar läget Sverige, då mycket lite gjorts för att förbättra barnens situation. Lars Carlsson, chef för rädda barnens Sverigeprogram menar att Sveriges styre inte tar barnens situation på allvar och att landet därigenom bryter mot FN:s Barnkonvention, som menar att alla länder, till det yttersta av sina resurser ska vidta åtgärder för att genomföra barnkonventionen. Enligt Lars Carlsson ska denna artikel tolkas som att högre krav ska ställas på rika länder att genomföra de rättigheter som är beroende av ekonomiska resurser (Salonen, 2011:9). Sverige bryter enligt Rädda Barnen mot konventionens artikel 4 genom att inte utveckla en konkret handlingsplan mot barnfattigdomen i Sverige.

Rädda Barnen belyser även den diskriminering fattigdomen innebär, då ett barn som lever under ekonomisk utsatthet tenderar att få sämre hälsa och utsätts för mer våld. I skolan erfar dessa barn dubbel risk för mobbning och får generellt sätt sämre resultat. Barnens fritid blir också lidande då det inte finns pengar att tillgå, eftersom aktiviteter både i och utanför skolan kräver extra ersättning - något som alla inte har råd med. Rapporten menar alltså att ett barn som lever med dåliga ekonomiska utsikter får inte samma chanser som andra barn får - det förekommer utanförskap som är nödvändigt att bekämpa (Salonen, 2011: 32-33).

1.4 Allmän definition av fattigdom

Då det finns många olika benämningar på vad betydelsen av vad fattigdom egentligen är, är det viktigt att vidare operationalisera detta begrepp. Nationalencyklopedin beskriver fattigdom som en ”levnadsstandard som är oacceptabelt låg” i förhållande till vad som anses normalt i ett samhälle (Nationalencyklopedin, 2011). Nationalencyklopedins definition tillsammans med den som Rädda barnen använder sig av är den vi i uppsatsen ställer oss bakom och väljer att använda.

1.5 Kritik av Barnfattighedsrapporten

Vad som kan ses som en brist i rapporten är att endast statistik mellan 2002-2008 som lyfts fram. Därför kan det bara göras antaganden om hur siffrorna kommer se ut för 2009 och 2010 (Salonen: 2011:11). Vi som författare menar att helhetsperspektivet inte blir fullkomligt med inaktuell statistik, eftersom samhällsliga förändringar och världsläget skiftar, och detta speglas i statistiken. Det kan till exempel kritiserars huruvida den ökade förekomsten av fattiga barn är en konsekvens av föröd politik, eller ett dåligt ekonomiskt läge, nationellt och internationellt, något som också diskuterats i debatten.

Det relativa fattighedsbegreppet kan också vara missvisande för Sveriges situation, eftersom det jämför människors livsstandard och inte deras faktiska ekonomiska tillgångar. På samma sätt kan den absoluta definitionen vara missvisande. Detta uppmärksammar rapporten, men den fallerar när det gäller att tala utförligt om den sociala dimensionen som följer med båda dessa begrepp.

2 Forskningsplan

Nedan motiveras och redogörs för uppsatsens teori- och metodval, samt urval av material från debatten. Sedan följer en fördjupning i idéanalytisk teori, samt hur denna appliceras i uppsatsen.

2.1 Empiriskt material

Det empiriska materialet uppsatsen analyserar utgörs av ledare, debattinlägg och utdrag ur riksdagsdebatten kring barnfattigdomen. Ledare och debattinlägg kommer att hämtas ur de största tidningarna i Sverige: Dagens Nyheter (DN), Göteborgs Posten (GP), Svenska Dagbladet (SvD) och Aftonbladet. Dessa har valts ut då avgränsning varit nödvändigt, men även eftersom de framfört de mest intressanta idéerna enligt uppsatsförfattarna. Kammarprotokoll är de som kommer undersökas för att kunna utkristallisera vad debatten avhandlat i regeringen. Detta eftersom kammarprotokollen är noggrant dokumenterade och lättillgängliga något som bidrar till uppsatsens intersubjektivitet.

2.2 Avgränsningar

I materialinsamlingen har det varit viktigt att hitta material som har fört uppsatsen framåt när det gäller intressanta idéer och relevanta debattinlägg som anknyter fullt till vår undersökning. Då materialet har samlats in från riksdagens egna hemsida "riksdagen.se" har det funnit sett oerhört stort material att undersöka - då har en avgränsning varit oundviklig. Då barnfattigdom nämns ofta i kammaren och dess debatter så valde vi i undersökningen att begränsa oss till främst april månad.

När det kommer till avgränsningen bland tidningarna har material hämtats från tidningarnas egna nätupplagor och sökarkiv. Här har dock inte en liknande avgränsning varit aktuell utan här har vi valt att begränsa materialsökningen till 2011. Detta eftersom det är det år då Barnfattighedsrapporten 2010 släpptes och den mest intensiva debatten ägt rum.

2.3 Idéanalys

I undersökningen används idéanalys som teori eftersom den avser att inte bara vara ett tolkningsverktyg i närläsningen av en text, utan också utröna och förklara de idéer som kan finnas i den politiska naturen bakom det skrivna. Detta blir lämpligt för uppsatsen eftersom debatten kring Barnfattighedsrapporten kommer undersökas, närläsa och placeras bland de idéer som presenteras i debatten. Idéanalysen har många inriktningar, men det är svårt att helt särskilja dem eftersom de oftast innehåller element av varandra, menar Evert Vedung i *Det rationella politiska samtalet: hur politiska budskap tolkas, ordnas och prövas* (Vedung, 1977, s. 18). Den klassiska idéanalysen gör skillnad på innehållslig- och funktionell idéanalys, dvs. giltighetsprövande eller förklarande idéanalys. I följande avsnitt preciserar vi vår inriktning närmre.

2.3.1 Innehållslig idéanalys

Den innehållsliga idéanalysen har som tidigare nämnts till syfte att giltighetspröva argument och problematisera det sagdas roll i förhållande till mening och tolkning (Vedung, 1977, s. 19). Här görs inte tydliga distinktioner mellan rationellt eller kausalt förklarande texter, som i den funktionella idéanalysmetoden.

Istället läggs fokus på den förklarande dimensionen, men med ytterligare facetter. Dessa facetter, eller inre inriktningar, visar till att utforma forskningens resultat. Det är fortfarande idéerna, eller budskapen, som är huvudaktörer, men med fokus på vissa element som bestäms av forskningsfrågan. Vedung talar om den beroende variabeln som språkhandlingen som för idén eller budskapet framåt, istället för i den innehållsliga inriktningen, då det istället handlar om idén och inte hur den framförs (Vedung, 1977, s. 19).

Uppsatsen kommer därför sälla sig till det innehållsliga läget av idéanalys, men istället för att renodlat röra sig kring det giltighetsprövande, ämnar forskningen enbart lyfta fram de mest potenta idéer som återfinns i texterna och ställa dessa mot varandra. Alltså handlar det för uppsatsens del om en deskriptiv idéanalysinriktning med fokus på vad, inte hur och varför. I många idéanalytiska modeller finns det även en inriktning på vad som *inte* sägs. Detta kommer inte vara aktuellt för forskningen i fråga, eftersom fokus istället ligger på vad som verkligen sägs. De är alltså de uttalade idéerna som framförs vi undersöker i uppsatsen, och dessa utkristalliserar med hjälp av en sorts idéanalytiska idealtyper - den analysmodell vi funnit mest passande. En annan analysmodell hade också varit möjlig, och då närmst kritisk diskursiv analysmodell. Men forskningens inriktning hade blivit en annan eftersom diskursen främst förklarar hur debatten framställts, snarare än vad som konkret framförs. För diskursiv modell hade även ett mer begränsat stoff varit nödvändigt, eftersom det hade fokuserats på närläsning av ett fåtal representativa texter.

Uppsatsen gör istället ett axplock av idéförmedlande artiklar och skrivelser, från en större mängd material, men lägger också större fokus på endast idéerna för att måla en bild av hur Barnfattighedsdebatten sett ut. Vi vill klargöra att det inte rör sig om idéernas uppkomst eller förändring – utan endast om idéerna själva, vilka

vi tror kan stå själva som nog så viktiga. De element inom den innehållsiga idéanalysen, vilka omtalats tidigare, kan som sagt utformas helt i enlighet med forskningen i fråga. Vidare påtalar Vedung vikten av ett analyschema, vilket i de flesta fall består av de nämnda facetterna. Här läggs en genomskinlig mall över texten, som kommer att avslöja sina idéer, eller åtminstone visa dem som mer uttalade och specifika (Vedung, 1977, s. 36). Detta kommer särskilja den idéanalytiska läsningen från den vanliga läsningen av texten. Den vetenskapliga mallen har på så sätt ett klart vetenskapligt ställningstagande, vilket forskningen också uppvisar. Därmed kan det också nämnas att vi genomför en vetenskaplig tolkning av de utkristaliserade idéerna, och även en subjektiv tolkning av dessa, eftersom det också är så de är utvalda och menade att användas. Vedung resonerar vidare om vikten av huvudgrupper och rangordning av sökresultaten, vilket är aktuellt för forskning med stort material, och därmed också för uppsatsen i fråga. Han poängterar ytterligare att en färdig, applicerbar begreppsapparat inte existerar inom idéanalys, utan varje begrepp och över-/underordnade kategorier måste operationaliseras i enlighet med den egna analysen. Här anser han att en översikt är av största vikt, såväl för forskaren som för läsaren. Men även adekvat benämnda och precist avgränsade huvudkategorier, samt undergrupper är viktiga för forskningen. (Vedung, 1977, s. 50-51) Av stor vikt är också att operationalisera *ideologi* som begrepp. Uppsatsen använder sig inte av ideologi som huvudkriterium, men väl av *idéer*, vilka operationaliseras löpande. Den politiska filosofen Robert Heegers ideologikriterier lyfts fram av Vedung som de bästa. Stora begrepp som ideologier kan enligt Heeger klassas som en övertygelse av något slag, med starka eller svaga krav på dess förekomst, verkan eller dyl (Vedung, 1977, s. 52). Det viktiga i uppsatsen är att idéerna som utvinns ur texterna är likställda, men kategoriserade för att slutligen kunna giltighetspröva dem och applicera en egen tolkning i kontexten.

När det gäller ordinär giltighetsprövning för idéer i ideologianalys talar Vedung om tre kriterier, nämligen: att avgöra vad idén/budskapet ska gälla för, hur den ska kontextualiseras och legitimeras, samt att utföra giltighetsprövningen. I uppsatsen kommer idéer inte giltighetsprövas på samma sätt som Vedung beskriver, men samma modell för giltighetsprövning kan användas, fram till själva prövningen. Analysen kommer inte att ta ställning till huruvida idéerna som kan utrönas är sanna eller ej, utan *vilka* som återfinns, *att* de framförs och *hur* de kan ställas mot varandra. Ludvig Beckman beskriver detta i *Grundbok i idéanalys* när han vidhåller att även den deskriptiva idéanalysen på ett sätt syftar till att förklara verkligheten (Beckman, 2007, s. 48). Vad han anser är den beskrivande idéanalysens fördel är att den visar på någonting om en kontext som inte är självklart vid en vanlig läsning (Beckman, 2007, s. 49). Han hävdar vidare att beskrivande forskning kan tillföra kunskap eftersom slutsatser kan dras av det insamlade materialet (som i sig också är ett urval för att påvisa en företeelse). Detta är också vad uppsatsen slutligen ska leda fram till. Det är först i den slutgiltiga analysen där vi

sammanställer idéerna som vi kan använda oss av giltighetsprövning i dess rätta bemärkelse.

3 Analysverktyg

3.1 Idealtyper

Sociologen Max Weber är grundare av tänkandet kring idealtyper. Weber beskriver idealtyper som en tankekonstruktion som fungerar textanalytiskt och utkristalliserande. Likt andra analytiska instrument avser idealtyper renodla drag, lyfta fram textens idéer, samt formulera hypoteser kring dessa (Bergström, Boréus: 2005: 159). Idealtyper kan också användas för att rekonstruera ett idesystem, och härleda till de teoretiska teorier som kan kopplas till textens framförda idéer.

Denna uppsats använder idealtyper för att bringa ordning bland och belysa särskilda idéer som kategoriseras i enlighet med det fenomen vi undersöker. Det är inte aktuellt för uppsatsen att använda idealtyperna som härledare till idémönster eller hypotesskapare, utan enbart hitta och beskriva de återfunna idéerna eftersom syftet är att ge en överblick över debatten. Uppsatsen använder alltså idealtyper som ett mönster för att finna de nämnda idéerna och strukturera materialet i den riktning vi valt. Här blir det också tydligt vad som inte kan klassificeras enligt kategorierna, vilket kan vara av intresse vid ett stort textmaterial som barnfattighedsdebatten. (Bergström, Boréus: 2005: 160).

För analysen har vi alltså skapat kontextspecifika idealtyper i tre kategorier som definieras nedan. Att de är kontextspecifika har en första läsning av materialet försäkrat - vi har då valt de mest framträdande idéerna bland artiklar och protokoll. Kategorierna har försökts göras så allmängiltiga som möjligt för analysen, men i vissa fall har det krävts underkategorier för att skapa större slutenhet.

Det krävs stor medvetenhet kring idealtypernas öppen-/ eller slutenhet. Med det menas att de kan vara snäva, respektive breda definitioner av begrepp och idéer uppsatsen undersöker. De snäva definitionerna preciserar och avgränsar tolkningen, medan de breda ger större tolkningsmöjlighet. Båda definitionerna har både fördelar och nackdelar, men medvetenheten kring detta är mer essentiellt eftersom det är centralt för forskningens intersubjektivitet. Tolkning av idealtyper sker enligt våra definitioner av kategorierna i barnfattighedsdebatten, och därmed måste dessa operationaliseras för att ge läsaren möjlighet att följa resonemanget och själv dra samma slutsatser som uppsatsförfattarna.

Våra kategorier är alltså: *konsekvenser av förd politik*, *konsekvenser av ekonomiskt läge*, *konsekvenser av klassklyftor*, samt *åtgärder*. Dessa ligger nära till hands i de båda textforumen, och utgör de tre största grupperna idéer debatten

uppvisat. Åtgärds-kategorin är en separat idealtyp där specifika föreslagna åtgärder från debatten samlas.

3.1.1 Förd politik

Denna idealtyp uppmärksammar den påstådda snedfördelningen av statens resurser, samt att dessa förstärks genom brister i politiken som förs. För lite görs åt barnens och deras familjers rådande ekonomiska situation. Denna kategori har även två undergrupper: *nuvarande förd politik* och *tidigare förd politik*. Vad som menas med *nuvarande förda politiken* är politiken efter regeringsskiftet 2006, då Moderaterna kom att styra Sverige tillsammans med alliansen, Kristdemokraterna, Centerpartiet och Folkpartiet. Här kan det uppmärksammas att den förda i Sverige politiken tagit en annan vändning, med mer fokus på sysselsättning och välfärdspolitik för näringslivet. *Tidigare förd politik* åsyftar den tid innan regeringsskiftet 2006, då Socialdemokraterna tillsammans med Vänsterpartiet styrde Sverige och politiskt fokus ansågs ligga på områden som varit utmärkande för den socialdemokratiska politiken.

3.1.2 Ekonomiskt läge

Här uppmärksammas den världsomspännande ekonomiska krisen under 2000-talet som en orsak till att Barnfattigdomen ökat och beräknas fortsätta öka under 2009 och 2010. De framförda åsikterna kommer både från regeringens sida och från oppositionen. Båda sidor använder lågkonjunkturen som en orsak till varför en ökning av lågavlönade och arbetslösa inträffat, samt drar då slutsatser att detta leder till barnens svåra ekonomiska situation. Oppositionen använder den ekonomiska krisen blandat med kritik mot regeringens politik medan regeringen anser att lågkonjunkturen tillsammans med den tidigare förda politiken bär skuld till barnfattigdomen.

3.1.3 Klassklyftor

I mediedebatten är sammankopplingen mellan barnfattigdomens ökning och klassklyftornas ökade djup påtaglig. Här visas på en välfärdspolitik som bidrar till ökade klyftor mellan samhällsgrupperna. Det argumenteras för ett utanförskap som kopplas till barnfattighedsrapportens egna kritik mot samhällets förfördelning av resurser som kommer att stänga ute de mest utsatta grupperna ännu mer.

3.1.4 Åtgärder

I denna kategori debatteras vilka olika åtgärder som har tagits för att försöka sänka den ekonomiska barnfattigdomen, alltså vilka konkreta politiska beslut och handlingar som genomdrivits av olika regeringar för att bekämpa barnfattigdomen i Sverige. Kritik mot dessa åtgärder lyfts fram och diskuteras även närmare. Idéer kring vilka åtgärder som bör verkställas lyfts också fram i denna kategori.

4 Debattanalys

I detta avsnitt analyseras rikstadsdebatten och mediedebatten genom närläsning kammarprotokoll och artiklar ur Dagens Nyheter, Svenska Dagbladet, Göteborgs Posten och Aftonbladet (DN, Svd, GP, Aftonbladet). Analysen har gjorts genom att författarna analyserat texternas innehåll och sedan kategoriserat in dem i olika kategorier likt idealtyperna: *förd politik, ekonomiska läget, klassklyftor* samt *åtgärder*.

4.1 Riksdagsdebatten

Den debatt som analyserats är hämtad från riksdagens kammarprotokoll. Kammarprotokollen valdes för att analysera en debatt i riksdagen, då är kammarprotokollen lättillgängliga för alla och väldokumenterade.

Debattmaterialet är främst från april månad, eftersom tidsperioden låg nära publiceringen av rapporten. Eftersom barnfattigdom är ett flitigt debatterat ämne fanns det åtskilligt material att tillgå, vilket gjort att en för ämnet specifik avgränsning och ett subjektivt urval varit nödvändigt. Debattmaterialet består främst av anföranden hämtade ur olika politiska debatter med varierande huvudämne. Språkbruket i riksdagen är mer rättframt och debattörerna använder sig av talspråk - alltså mer vardagligt och inte lika genomtänkt som det skrivna språket som används i mediedebatten. Detta är naturligt då kammarprotokollen är nedskrivna talade debatter och argument, taget direkt från debatten.

Att barnfattigdom ursprungligen är ett resultat av vuxnas ekonomiska utsatthet är något som man inom riksdagsdebatten anser självklart och därför väljer debattörerna i stor utsträckning att se till åtgärder för just vuxnas utanförskap i samhället och på arbetsmarknaden. I nedkommande stycke kommer främst olika anföranden ur politiska debatter att analyseras utifrån hur vi som författare uppfattar de olika argumenten och idéerna. Att lyfta fram hela debatter har inte varit möjligt, och detta beror framför allt på politikernas förmåga att byta från ett ämne till ett annat, till exempel kan en debatt som handlar om brister inom vården lätt härledas till barnfattigdom - för att sedan utvecklas till att handla om invandrapolitik.

4.1.1 Förd politik

Tydliga mönster kunde avläsas då texterna närlästes och majoriteten av texterna i riksdagsdebatten tillhörde idealtypen *förd politik*. Därför delades dessa in i två undergrupper inom kategorin, nämligen de som härledde barnfattigdomen till den sittande regeringen och den politik som regeringen bedrivit/bedriver, och de som menade att barnfattigdomen kom ur den politiska historia som Sverige har haft innan den nuvarande regeringen kom att styra. Ett annat tydligt mönster som utmärker denna kategori är den nära sammankopplingen till idealtypen *åtgärder*. I debatten ses oppositionsdebattörerna vilja framföra sina argument och driva sin politiska vision genom att trycka på att den nuvarande borgerligt förda politiken kan beskyllas för att barn lever i fattigdom. Här används alltså kravet på åtgärder som en debatteknik för att försöka försvaga sin opponent, men vid närmare titt på åtgärderna kan det inte ses som så substantiella att de kan placeras in i den idealtypen - utan får representera den förda politiken. Likaså använder regeringspartierna argument om att den tidigare förda socialdemokratiska politiken bär en del ansvar till varför barnfattigdomen uppkommit och nu ökar. Dock är regeringen i denna kategori försiktig med att erkänna barnfattigdomens faktiska ökande och vill visa på att svenskar fått det bättre sedan regeringsskiftet från den socialdemokratiska regeringen till den nuvarande borgerligt styrda. Även de som debatterar för den tidigare socialdemokratiska regeringens skuld till barnfattigdom använder idealtypen *åtgärder* för att förstärka sina argument och försöker visa att det faktiskt har utförts åtgärder som i förlängningen ska minska barnfattigdomen.

De som menar att den *nuvarande förda politiken* är orsak till barnfattigdom väljer i större utsträckning att använda och belysa just ordet *barnfattigdom*, detta kan kanske bero på den debatteknik som används - då ordet barnfattigdom leder till ett laddat ämne som används för att skapa en debatt. Debattörerna kräver även ansvarstagande och yrkar på att åtgärder från regeringen ska vidtas, men väljer i de flesta fall att inte lägga fram konkreta förslag på dessa förändringar. I denna grupp finner man oppositionspartierna.

Ett tydligt exempel på anförande hemmahörande i denna kategori är anförande 2 från den 15 april 2011: ”Vi har i övrigt alla de andra dagarna sett hur man bedriver en politik som gör att barnfattigdomen ökar” (Dinamarca, protokoll 2010/11:89). Detta citat är hämtat ur en debatt gällande avgifter i skolan mellan vänsterpartiets Rossana Dinamarca och folkpartiets Jan Björklund. Det Dinamarca vill kritisera är att regeringen inte engagerat sig tillräckligt för att sänka antalet och erkänna det faktum att det finns barn som lever i fattigdom. I anförande 9 från en debatt om våldsoffer och våldsbrott tar Anna Wallén från socialdemokraterna upp barnfattigdomsfrågan som ett problem till följd av den dåligt förda politiken med denna argumentation: “Med fyra års borgerligt styre har klyftorna i samhället ökat [...] Regeringen för en politik som delar Sverige och skapar klyftor mellan dem som har och dem som inte har” (Wallén, protokoll 2010/11:87)

De texter vars idéer kan härledas till den *tidigare förda politiken* menar främst att den ökande barnfattigdomen som Rädda Barnen vill påvisa under 2010, är en effekt av den politik som den socialdemokratiska regeringen skapat under sitt styre. I denna kategori är det allianspartierna som debatterar och lyfter fram olika argument och denna idé kategori är också sammankopplade tillsammans med åtgärder. Detta eftersom man vill betona att alliansen faktiskt har arbetat för att minska och motarbeta barnfattigdomen.

I en debatt mellan kristdemokraternas Stefan Attefall och vänsterpartiets Amineh Kakabaveh diskuteras barn i sekundärboende och här väljer Attefall att skylla på den tidigare förda politiken från socialdemokraterna och vänsterpartiet. Han menar att regeringen under denna tid valde att försumma bostadspolitik vilket ledde till att fler barn far illa i Sverige idag på grund av dåliga boenden.

”Vi har i Sverige kroniskt underinvesterat i bostadssektorn. Under en följd av år som detta skedde var Amineh Kakabavehs parti med och styrde Sverige genom att delta i ett regeringsunderlag- en kapitalt misslyckad bostadspolitik. Det är den vi skördar frukterna av idag [...] vem styrde Sverige under senare delen av 90-talet och i början av 2000-talet? Jo, Vänsterpartiet tillsammans med Socialdemokraterna.” (Attefall, protokoll 2010/11:85)

I samma debatt om barn i sekundärboenden argumenterar Pernilla Gunther, också hon från kristdemokraterna, för att barnfattigdom är en konsekvens av tidigare förd politik. Hon väljer att lägga fram sina idéer genom att betona att hon själv varit ensamstående mamma med en trängd ekonomisk situation och betonar att barnfattigdom inte är något som endast ska skyllas på alliansregeringen då det inte är ett nytt fenomen (Gunther, protokoll 2010/11:85).

4.1.2 Ekonomiskt läge

Denna kategori använder den ekonomiska krisen som Sverige och världen drabbades av under 2000-talet som huvudanledning till varför barnfattigdomen finns och ökat något under 2008 (och beräknas öka under 2009- 2010). Argumentet används inte bara av alliansen utan även av oppositionspartierna för att ytterligare driva sina andra anledningar till vem och vad som bär ansvaret till bland annat barnfattigdomens ökande.

Utbildningsminister och folkpartiets partiledare, Jan Björklund tar upp den ekonomiska krisen som Sverige gått igenom i en debatt om avgifter i skolan. Han menar att krisen inneburit en ökning av barnfattigdomen. ”Mitt under den ekonomiska krisen ökade arbetslösheten något, och då ökar per definition också barnfattigdomen[...] Min bedömning är att när konjunkturen tar fart igen minskar barnfattigdomen (Björklund, protokoll 2010/11:89).

Björklund är dock väldigt noga med att trycka på att de inte bara är den ekonomiska krisen som bidragit till ökandet av barnfattigdomen utan vill starkt belysa att barnfattigdomen, trots den ekonomiska krisen, är mindre än under den tiden då socialdemokraterna och vänsterpartiet styrde och tar därför hjälp av idéer om att tidigare förd politik bidragit till barnfattigdomens ökande (Björklund, protokoll 2010/11:89).

En annan debattör som använder sig av den ekonomiska krisen och den tidigare förda politiken är kristdemokraten Stefan Attefall när han i debatten påtalar barn i sekundärboende. Han menar att Sverige klarat sig relativt bra genom den ekonomiska krisen och belyser därigenom vikten av en god politik för att klara sig bra genom ekonomiska kriser. God politik menar han att Sverige har haft vilket gjort att man klarat sig bättre än många andra länder. Attefall vill även poängtera att det hade gått värre för Sverige om man valt att driva den politik som socialdemokraterna och vänsterpartiet gjort tidigare (Attefall, protokoll 2010/11:85).

Även centerpartisten Kenneth Johansson belyser vad den ekonomiska krisen gjort för Sveriges välfärd. Han argumenterar för att vi i Sverige lever i en "globalt skakig ekonomi" och menar att det medför svårigheter för landet. Johansson kan se att det finns barn i fattigdom och människor utan jobb men poängterar att antalet fattiga barn har halverats sedan Göran Persson satt som statsminister (Johansson, protokoll 2010/11:92). Alltså använder han sig av den ekonomiska krisen för att bekräfta sin politik och anklagar den tidigare regeringen för att ha blundat för barn i fattigdom.

Oppositionen använder även den ekonomiska krisen i sin argumentation. Här vill man dock belysa att den ekonomiska krisen bidragit till en ökad arbetslöshet och då vidare till att barnfattigdomen ökat. Det socialdemokraten Christer Engelhart vill belysa är att den regeringen kunde gjort mer för att hjälpa de människor som blivit berörda av den ekonomiska krisen genom att inte göra nedskärningar i arbetslöshetskassan och i sjukförsäkringen. Han menar på att barnfattigdomen ökat tack vare ekonomiska krisen och regeringens nedskärningar i trygghetssystemen (Engelhart, protokoll 2010/11:92).

4.1.3 Klassklyftor

Inom riksdagsdebatterna fanns inte något debattinlägg vars idéer passar in i denna kategori.

4.1.4 Åtgärder

Åtgärds-kategorin är som tidigare nämnt flitigt sammankopplad till andra idealtyper, men är själv också tydlig och bör belysas. Debattörens krav på ansvarstagandet och åtgärder blir påtaglig i anförande 4 från debatten om avgifter i skolan. Rossanna Dinamarca uttrycker sina idéer på detta sätt:

"Sedan handlar det naturligtvis också om en förd politik för att minska barnfattigdomen och se till att barnens föräldrar får en rimlig levnadssituation" (Dinamarca, protokoll: 2010/11:89).

Vad som även kan avläsas i denna idékategori är att debattörerna från oppositionen ofta väljer att hävda sina egna argument och sin politik genom att trycka på att den nuvarande förda politiken spelat en stor roll till varför barn lever i fattigdom. Detta är anförande 38 från 8 april ett bra exempel på. I denna debatt

om barn i sekundärboende argumenterar Amineh Kakabaveh från vänsterpartiet att den borgliga regeringen bara skyller på den tidigare förda politiken istället för att komma med konkreta förslag till åtgärder. Åtgärder som skulle kunna skapa permanenta bostäder för barn och andra utsatta i fattigdom. Kakabaveh använder starka ord och fraser som ”häpnadsväckande” och ”ingen logik i sin politik” allt för att starkt poängtera sina idéer om krav på åtgärder (Kakabaveh, protokoll 2010/11:85).

Anförande 49 från 10 mars är ett annat exempel på hur socialdemokraternas Carina Moberg kräver att regeringen ska ta ansvar och utföra åtgärder på barnfattigdomsproblemet. Detta gör hon genom att först referera till Rädda Barnens årsrapport från 2010 och då hänvisa till Rädda Barnens siffror på hur många barn som beräknas leva i fattigdom och sedan ställa en konkret fråga på hur regeringen och då främst socialministern ska förbättra dessa barns situation. Hon vill ha en tydlig handlingsplan från regeringen (Moberg, protokoll 2010/11:70).

Det är inte bara oppositionen som använder sig av argument om åtgärder och vikten av dem för att få barnfattigdomen att minska. Det gör även den nuvarande regeringen, men istället väljer man att visa på vilka åtgärder man faktiskt har genomfört allt för att försvara sin egen politik. Göran Hägglund debatterar för sin och regeringens politik genom att visa på de åtgärder som regeringen genomfört som ett led att motarbeta barnfattigdomen. Huvudåtgärden stavas enligt Hägglund ”arbetslinjen” eftersom det ger fler jobb och hjälper människor att försörja sig själva (Hägglund, protokoll 2010/11:70). I samma debatt om barnfattigdom menar Hägglund i anförande 50 att man i regeringen anser att varje barn och familj som hamnar i ekonomisk svårighet är ett nederlag men menar att man i regeringen gör mycket för att förbättra dessa barns och familjers situation detta genom att till exempel förstärka flerbarnstillägget och bostadsbidragen. Något som i förlängningen kan komma att hjälpa utsatta familjer och barn (Hägglund, protokoll 2010/11:70). Finansminister Anders Borg använder sig också av de åtgärder som enligt honom regeringen arbetat för som ska komma att leda till barnfattigdomens minskande. I anförande 66 i en debatt om vägval mellan investering och privatkonsumtion menar Borg att man inom regeringen utformat arbetslinjen eftersom det enligt honom är grunden till varför allt färre barn lever i fattigdom i Sverige. Detta eftersom Borg anser att ”huvudproblemet för familjer som upplever barnfattigdom är att man har en svag förankring på arbetsmarknaden” (Borg, protokoll 2010/11:82).

4.2 Mediedebatten

I analysen av barnfattigdomsdebatten har en subjektiv insamling av intressanta debattartiklar, tidningsledare och politiska inlägg utgjort material för uppsatsen. De idéer och kategorier som lyfts fram är, som tidigare nämnts, baserade på uppsatsförfattarnas subjektiva uppfattning av ämnet och materialet.

Materialet utgörs av sex artiklar från Aftonbladet, sex från Dagens Nyheter, fyra från Göteborgs Posten, samt fem från Svenska Dagbladet. Medieurvalet anses vara representativt då vi anser att alla artiklar bidrar till att göra debatten unik, samt uppmärksammar problem inom samma område, men på olika sätt och med olika delmålsättningar.

I mediedebatten var det svårare att utkristallisera renodlade idealtyper, eftersom många det förekommer cirkelargument, och argumentation som bygger på hierarkiska ordningar bland idealtyperna. Här görs också större operationalisering av det relativa fattigdomsbegreppet, och om Rädda Barnens definition verkligen är representativ för Sveriges läge. Själva rapporten kritiserar också, eftersom det anses missvisade att överanvända begreppet *barnfattigdom*. I samband med själva begreppet barnfattigdom nämns familjefattigdom och föräldransvar, och det hävdas att det inte är själva barnen som är fattiga utan föräldrarna och att fokus därför ska ligga på de vuxna - och inte på *barnen* för att skapa rubriker.

Här blir det också tydligt att oppositionen flaggar för ett felaktigt användande av begreppet hos det styrande partiet. Tidigare miljöministern, socialdemokraternas Lena Sommestad talar i Göteborgs Posten om Rädda Barnens fattigdomsbegrepp som ett väl etablerat och relevant sätt att mäta fattigdom (GP, 2011-05-13), medan Dagens Nyheter's liberale skribent Peter Wolodarski visar på ett missanvändande av barnfattigdomsbegreppet och hänvisar till tidsperioden då fattigdomen senast ansågs öka enligt Rädda Barnens mätningar, då det istället kunnat anses sjunka med en absolut fattigdomssyn. (DN, 2011-06-12).

Till skillnad från riksdagsmaterialet är mediedebatten en blandning mellan fack- och lekmäns uttalanden och problematisering på olika nivåer, något som måste tas hänsyn till, eftersom det i större omfattning blir upprepningar och bredare kontextualiserande av begrepp och inläggsvinklar.

4.2.1 Förd politik

I mediedebatten får idealtypkategorin förd politik stort utrymme. Det är ett mer tillgängligt forum än riksdagen och blir således en diskussionsplats för alla slags debattörer - politiker, journalister, intresseorganisationer och privatpersoner.

Likt de andra idealtyperna är *förd politik* inte en renodlad kategori, utan innehåller spår av andra kategorier. Uppsatsförfattarnas subjektiva tolkning har helt fått ligga till grund för kategoriserandet av dessa argument, och trots att dessa innehåller element av andra, är det till största del argument som kan härledas till den förda politiken under en period. Vi finner att synpunkterna på den sittande regeringens politik starkt förknippas med eskalerande barnfattigdom, något som i dessa snitt ur debatten snarast kan liknas vid ett *borgerligt fenomen*, vilket klart och tydligt skiljer sig från det tidigare socialdemokratiska styret och dess påstådda mer humanitära förda politik.

Liksom i analysen av riksdagsdebatten görs här en distinktion mellan den nyligen förda moderata politiken och den tidigare sittande socialdemokratiska

regeringen. I Göteborgs Posten uttalar sig socialdemokraternas ledare Håkan Juholt om att barnfattigdomen inte kan relateras till socialdemokraternas förda politik, utan endast till moderaternas. Rädda Barnens Tapio Salonen tillbakavisar detta och visar på ökade barnfattighedsnivåer även under Göran Perssons tid vid makten (GP, 2011-04-14).

Socialdemokraternas Veronica Palm skriver i Aftonbladet om att utrota fattigdomen, och visar på att den sittande moderata regeringen inte är villiga att vidta de åtgärder som krävs. Framför allt visar hon på regeringens ovilja att lagstadga förändringar mot vräkning av barnfamiljer (Aftonbladet, 2011-04-18). Elisabeth Dahlin och Tapio Salonen uttalar sig också i Aftonbladet, där de visar på en välfärdspolitik som inte når de allra fattigaste, och en regering som favoriserar medborgare som redan finns på arbetsmarknaden. De kritiserar vidare både den sittande regeringen och dess föregångare för att inte ha höjt bidragsstödet till adekvata nivåer. Dahlin och Salonen blickar vidare framåt och menar att allt ansvar inte kan läggas på rådande styre, utan endast ta sin början där - att bekämpa barnfattigdomen måste ske över tid (Aftonbladet, 2011-06-07).

I en annan artikel från samma dag kritiserar Salonen bidragspolitiken vidare. Här uppmärksammar han den ekonomiska familjepolitiken, alltså att det trygghetssystem av bidrag och försäkringar som riktar sig till utsatta familjer. Salonen anser här att satsningarna missar sitt mål, och att de endast understryker de ekonomiska skillnaderna mellan välställda och bidragstagande familjer. Det sätts en prislapp på barnfattigdomen, hur mycket det skulle kosta att så kallat utrota den, kanske för att konkretisera problemet för tidningsläsarna. Aftonbladets Katrine Kielos hävdar i sin ledare att ersättning och bidrag till utsatta fått stå tillbaka för jobbskatteavdrag, något Reinfeldt tillbakavisar när han försvarar jobbskatteavdraget som ett effektivt botemedel mot barnfattigdomen (Aftonbladet, 2011-05-09).

Även Aftonbladets ledarskribent Daniel Swedin kritiserar statsminister Fredrik Reinfeldts förmåga att vidta relevanta åtgärder när det gäller barnfattigdomen. Swedin påtalar då de skattelättnader moderaterna infört, istället för relevanta satsningar på utsatta samhällsgrupper (Aftonbladet, 2011-08-20).

4.2.2 Ekonomiskt läge

Som i riksdagsdebatten kopplas den påstådda ökningen av fattiga barn till 2000-talets ekonomiska kris, men i medierna framställs den inte som en egen orsak, utan snarare en kombination av lågkonjunktur och politisk felsatsning. Därför är inte detta någon större kategori i mediendebatten.

Moderaternas Hampus Magnusson, bitr. kommunalråd i Göteborg, och Susanna Haby, riksdagsledamot, skriver i Göteborgs Posten strax efter Rädda Barnens årsrapport publicerats, "Naturligtvis påverkar högkonjunktur och minskad arbetslöshet respektive lågkonjunktur och ökad arbetslöshet andelen fattiga men det är inte helt avgörande." Här antyds att fler faktorer spelar in i det komplexa problem barnfattigdomen utgör, men inlägget kan representera

ekonomiskt läge, eftersom det anses vara den mest påtagliga orsaken till ökad barnfattigdom.

Mediedebatten uppvisar likheter med riksdagsdebatten - att Moderaternas representanter framhåller den ekonomiska krisen som det största skälet till ökad barnfattigdom.

Aftonbladets Swedin fortsätter kritisera moderaternas politik, och nu jämförs Sverige med Irland och Grekland som om större delen av Europa skulle stå nära den ekonomiska ruinens brant. Som tidigare nämnts fördömer Swedin det rådande styret. Här klandrar han att moderaterna agerar i enlighet med sina specifika politiska intressen - inte i enlighet med det rådande ekonomiska läget (Aftonbladet, 2011-08-20).

4.2.3 Klassklyftor

Olikt riksdagsdebatten kunde majoriteten av inläggen i mediedebatten härledas till ojämlikheter i samhällets sociala skikt och dessa presenterades av media som klassklyftor.

Moderaternas Ulla Hamilton och Anna König Jerlmyr talar i Dagens Nyheter om ett socioekonomiskt utanförskap som kommit att stigmatisera Stockholm med omnejd. De menar att trots en stor invandring och stora inflyttade ungdomskullar har sysselsättningen endast ökat, och att vänsterpartiet i detta fall målar upp en felaktig bild av hanteringen av dessa så kallade problemgrupper - för problemgrupper är alla överens om att de är. Vidare talas det om ett "långvarigt utanförskap" som är arbetsmässigt och mångfaldsmässigt betingat, men inte mer preciserat än så. Detta utanförskap vill Hamilton och König Jerlmyr avhjälpa med bättre möjligheter till bostad och arbetet - det talas alltså inte om någon social förändring i någon bemärkelse (DN, 2011-03-31).

Just det så kallade *utanförskapet* får en egen roll i mediedebatten - troligtvis används det som dramatisk effekt, liksom barnfattigdomsbegreppet självt ibland görs. Den är inte fråga om någon gråzon när det gäller barnfattigdomen, och på samma sätt uppmärksammas *utanförskapet*, men det operationaliseras olika beroende på debattörens ställningstagande. Vi ser att oppositionen i större utsträckning driver kritik mot det utanförskap som ligger bortom moderaternas satsning av arbetslinjen - att ett ekonomiskt utanförskap kan kopplas till ett socialt sådant.

I Göteborgs Posten hävdar Elisabeth Dahlin att en uppväxt i ett ekonomiskt utanförskap också blir ett socialt utanförskap. Hon menar att barnen tar ett ansvar de inte ska behöva ta, ett ansvar som innebär en skillnad mellan dem och andra jämnåriga, vilket i sin tur också leder till att det blir ett dubbelt utanförskap (GP, 2011-07-07).

I mediedebatten förekommer det också en annan typ av generaliserande än i riksdagsprotokollen, kanhända beror detta på tidningarnas läsarjagande framställning av barnfattigdomsproblematiken.

Andra begrepp som används på ett dramatiskt är *utrikesfödda fattiga, unga föräldrar* och *ensamstående föräldrar*, vilka också används i barnfattighedsrapporten.

Lasse Granstrand skriver i Dagens Nyheter om de olika grupperna inom fattighedsgränsen, och gör tydlig distinktion mellan de ursprungliga svenska fattiga grupperna och de utlandsfödda fattiga grupperna. Här intervjuas sociologiprofessor Björn Halleröd om den etniska dimensionen av barnfattigheden, "Rädda Barnen fokuserar för mycket på den lilla uppgången av fattighedsiffrorna de senaste åren och vänder det mot regeringen. Men det stora problemet är den fattighed i Sverige som har en etnisk dimension". (DN, 2011-12-02)

Lena Sommestad poängterar detsamma i Göteborgs Posten när hon hävdar "den som saknar ekonomiska resurser stängs ute från ett normalt samhällsliv. Den fattige berövas värdighet och gemenskap." (GP, 2011-05-13) Den politiker som erkänner en bredare social aspekt av barnfattigheden, kristdemokraternas partiledare Göran Hägglund, talar om vuxenansvar som den sociala dimensionen och familjen som välfärdsbärare. I Svenska Dagbladet kritiserar han den moderata politiken för att vara alltför inriktad på sysselsättning och inte den sociala gemenskapen utanför, "En politik som inte tar hänsyn till hur den långsiktigt påverkar människors förmåga att skapa och upprätthålla bra relationer, kommer obönhörligen leda till att banden mellan människors relationer försvagas. När relationsfaktorn åsidosätts får vi ett kallt, hårt och av ensamhet präglat samhälle." (SvD, 2011-05-30). Hägglund uppmärksammar också en annan sida av utanförskapet när han nämner de som hamnat i ett ekonomiskt utanförskap just på grund av ett socialt, och menar att det ekonomiska skyddsnätet inte tar hänsyn till den sociala naturen av problemet. Här menar Hägglund att ansvaret istället ligger hos familjen, och lyfter barnfattighedsproblematiken till att bli en familjeproblematik. Han menar att regeringens förslag på ökat barnbidrag till ensamstående föräldrar bidrar till att göra barnen till inkomstkällor och indirekt då också välfärdsbärare. Hägglund hävdar att fokus istället borde ligga på familjen som institution och om föräldrarna bara finge förutsättningarna skulle de kunna sätta stopp för barnfattigheden (SvD, 2011-05-30).

4.2.4 Åtgärder

Det har under analysen av mediedebatten uppmärksammats två grupper av åtgärdsförslag för att avhjälpa barnfattigheden. Dels de som förespråkar ett mer effektivt system för bidrags- och underhållsstöd, och de som yrkar på ökad sysselsättning för vuxna.

När socialdemokraternas Nalin Peggul och Carina Ohlsson i Svenska Dagbladet talar om barnfattigheden kopplas den starkt till arbetslösheten och kvinnornas utsatta situation. De pekar på två konkreta åtgärder mot barnfattigheden, nämligen individualiserad föräldrapenning och utbyggd barnomsorg. Detta för att välfärdssystemet ska omfatta även de föräldrar som inte lever i en traditionell familjebild och för att kvinnor inte ska behöva stanna

hemma med barn för att barnomsorgen inte räcker till (SvD, 2011-05-15). Susanne Jacobsson på Dagens Nyheter intervjuar Rädda Barnens generalsekreterare Elisabeth Dahlin som hävdar att bekämpningen av barfattigdomen kräver tre åtgärder: en helt avgiftsfri skola, en höjning av underhållsstödet och en höjning av föräldrapenningens grundnivå (DN, 2011-06-07).

När det istället talas om ökad sysselsättning för vuxna ljuder moderaternas röster högst. Moderaternas Susanna Haby och Hampus Magnusson hävdar i Göteborgs Posten att bidrag inte räcker för att åtgärda barnfattigdomsproblemet. "Socialbidrag är en tillfällig hjälp, inte en källa till försörjning. Endast genom att gå från bidrag till arbete kan individen förbättra sin levnadsstandard och arbete är också nyckeln till integration och brutet utanförskap. Arbete skapar delaktighet och ökat engagemang, stärker människans egenvärde och självkänsla." (GP, 2011-02-04).

5 Slutdiskussion av debatten

I analysen av barnfattigdomsdebatten har likheter och skillnader mellan de två olika forumen uppmärksammas. I detta avsnitt fördjupas dessa likheter och skillnader för vad uppsatsförfattarna anser vara utmärkande för denna debatt. Först sammanfattar vi våra resultat.

5.1 Sammanfattning av debattanalysen

Barnfattigdom som konsekvens av:	Förklaring
<i>Förd politik</i>	<ul style="list-style-type: none">- Påstår att det existerar en snedfördelade politik inom barnfattigdomens berörda område. Kritik riktas alltså mot den etablerade familjepolitiken, de sociala skyddsneten och bidragssystemen.- Kategorin uppvisar inte bara kritik mot den sittande regeringen och deras ideologiska ståndpunkter utan kritik riktas även mot den förra socialdemokratiska regeringen.
<i>Ekonomiskt läge</i>	<ul style="list-style-type: none">- Påstår att barnfattigdom är kopplat till den lågkonjunktur världen upplevt under 2000-talet.- Kategorin försvarar eller kritiserar rådande politik.
<i>Klassklyftor</i>	<ul style="list-style-type: none">- Påstår att barnfattigdomen är en konsekvens av ett heterogent samhälle, och är oundviklig i en sådan kontext.- Kategorin kritiserar rådande styre, men med en annan bakgrund än <i>förd politik</i>. Här menas att den sociala kontexten måste beaktas i samband med barnfattigdomsproblematiken.

Åtgärder

- Här åsyftas de framförda förslagen av konstruktiv förändring, dvs. konkreta aktioner inom givna avdelningar, och inte enbart uppmaning till reform.

Vi finner i barnfattigdomsdebatten att barnfattigdomsbegreppet i stor utsträckning används och vinklas för att tjäna debattörens syften och önskad riktning på debatten. De största idealtyperna var inte helt oväntat förd politik och ekonomisk läge. Detta kan dock ha en rimlig förklaring, då man inom politiken oftast strävar efter att försvara sitt parti och dess idéer, och göra en direkt koppling till barnfattigdomen. Att man därför inom de båda debatterna kan urskilja en politisk färg hos debattörerna är inte oväntat, dels därför att det i riksdagen tydligt framgår vilket parti som argumenterar för vissa kategorier, dels för att mediedebatten och uppvisar dessa starka uppdelningar mellan (politiska)läger.

Vi ser också en stark koppling mellan kategorin ekonomiskt läge och förd politik, något som kan förklaras med att Sverige och världen genomgår en ekonomisk kris. Det blir ett faktum eftersom Sverige som ett globaliserat land kan inte ställa sig utanför denna kris. Därför blir det naturligt att det ekonomiska läget kommer upp i debatterna och det var därför det valdes ut som en idékategori i uppsatsen.

Vi menar att man kan urskilja en direkthet i argumenten - de som knyter an till barnfattigdomsdebatten i ett led och de som går längre i jakt på ännu en dimension av begreppet.

Vad som förvånade oss var avsaknad av klassklyfteskategorin i riksdagsdebatten. Denna kategori trodde vi skulle bli större för forumet, men så blev inte fallet. Vi förklarar detta med att belysa argumentens "direkthet". Exempelvis ser vi en längre kedja av argument kring klassklyfteskategorin i mediedebatten. Vi förklarar detta genom klassproblematiken och klassklyfteskategorins själva natur - det är en problematik som kan förklara alla konsekvenser i debatten och kopplas till andra kategorier alltför lätt. Det är för det mesta fallet när man talar om klassklyftor, att när det uppmärksammas klassaspekter är det någon annan instans i samhället som fallerar. Därför förutspådde vi också en större användning av begreppet i riksdagsdebatten - där samhällets instanser verkligen diskuteras.

5.2 Forumsmässiga skillnader

Givet de två forumens olika förutsättningar har skillnader mellan dessa varit utmärkande för debatten. Den debatt som förts i riksdagen har varit uteslutande för fackmän, medan det i media har varit en både professionell och lekmanamässig arena för uttryck. Detta har medfört att argumenten framförts på olika sätt och operationaliseringen av barnfattigdomsproblematiken har sett olika

ut. Framför allt har det framkommit skillnader i hur man väljer att koppla barnfattigdomsbegreppet till den sociala kontexten.

Det måste också uppmärksammas att utformningen av debatten har påverkats av att det i riksdagen varit en muntlig debatt som dokumenterats av en tredje part, medan det i media sammanhanget funnits större utrymme för textuell utformning och eftertanke innan replikskifte. Detta kan medföra en annan utformning av framför allt replikerna i riksdagen, att de förmodligen är mer generaliserande än mediaartiklarna och intervjuerna som framställt problemet med en mer eftertänksam framtoning. Men på samma sätt har motsatsen också utlästs, eftersom det i riksdagen inte behövts så utförlig operationalisering som i mediedebatten - det har i riksdagen varit en mer jämlik debatt i det avseendet att alla debattörer varit lika insatt i ämnet. Det har i tidningarna operationaliserats mer utförligt eftersom alla debattörer, samt mottagare inte varit lika insatta.

De olika forumen har inte bara påverkat hur åsikter framförs, utan också vilka åsikter som får större plats än andra. I mediedebatten läggs tyngdpunkten vid hur barnfattigdomen kan uppmärksammas i förhållande till ekonomiska och sociala aspekter, medan det i riksdagsdebatten snarare talas om ekonomiskt läge och den politiska dimensionen av det.

Det faktum att barnfattigdomen inte nämns med ett socialt perspektiv kan bero på riksdagsdebattens resultatsinriktade och professionellt politiska sfär, där det inte debatteras huruvida barnfattigdomen är ett socialt problem eftersom inriktning och fokus endast ligger på det politiska och de politiska åtgärder som kan avhjälpa situationen. Detta till skillnad från mediedebatten där fokus till största del läggs på ett ekonomiskt plan, och detta kopplat till det sociala utanförskapet och ökade skillnader mellan sociala skikt i samhället.

Vi menar alltså att de olika forumens betingelser förändrar eller slussar debatten i en viss riktning, och inte alltid i en önskvärd sådan. Vi menar ej önskvärd eftersom det inte bara bör handla om att uppmärksamma forumsgivna dimensioner inom barnfattigdomsbegreppet, utan även sådana dimensioner som ligger utanför den gängse uppfattningen om hur ämnet ska behandlas i sfären. Här kan det handla om att i riksdagen lyfta barnfattigdomen som ett ämne med en stark social kontext.

5.3 Barnfattigdomens många skepnader

Det är svårt att tala om barnfattigdom i Sverige utan att få starka reaktioner. Det är ett begrepp som många tar stark ställning till, då det har kommit att handla om en välfrädsstandard snarare än en reell fattigdom så som klassiskt uppmärksammat fattigdom. Barnfattigdomsbegreppet har kommit att bli ett modeord under 2011 och detta kritiserar också i debatten. Att vi numera är vana att få höra om välfärdsfattigdomen i Sverige - urholkar detta det klassiska fattigdomsbegreppet eller synen på den fattigdomen?

Vi menar att det är stor skillnad på hur barnfattigdomsbegreppet används och hur man argumenterar i enlighet med det. Vad barnfattigdomsbegreppet kan

komma att innebära blir allt från ekonomiska ojämlikheter till en ren klassfråga. Vi anser dock att det är viktigt att belysa och lyfta fram denna fråga eftersom vi funnit att debatten använder begreppet som ett raster som läggs på samhälleliga brister vilka därmed förklaras med konsekvenser som leder till barnfattigdom.

5.4 Skillnad gör skillnad

Vi ser att barnfattigdomsdebatten har innehållit olika element av fattigdomsbegreppet och att det betytt olika mycket för debattörerna. Det handlar inte bara om *ett* fattigdomsbegrepp eller *en* barnfattigdom, utan om olika delar av dem som lyfts i olika sammanhang.

Vi tror att barnfattigdomsdebatten har gagnats av att ha haft två olika fält för debatten eftersom vi sett att forumen till stor del bestämmer debattens utformning – det kan exempelvis inte talas om barnfattigdomen i media på samma professionella sätt som i riksdagen. Detta ser vi också när politiker gör inlägg i media, eftersom de operationaliserar barnfattigdom på ett annat sätt än senare i riksdagen.

Vi är övertygade om att barnfattigdomsproblemet främjats av ett bredare spektrum där debatten kunnat föras på olika nivåer. Detta tror vi även är viktigt för den demokratiska transparensen i ett samhälle.

Vi anser också att det hjälper Sveriges situation att bli kontextualiserat som ett land med problem, snarare än utan.

6 Referenser

6.1 Tryckta källor

Beckman, Ludvig (2005). Grundbok i idéanalys: det kritiska studiet av politiska texter och idéer. Stockholm: Santéus

Bergström, Göran & Boréus, Kristina (red.) (2005). Textens mening och makt: metodbok i samhällsvetenskaplig text- och diskursanalys. 2., [omarb.] uppl. Lund: Studentlitteratur

Vedung, Evert (1977). Det Rationella Politiska Samtalet: hur politiska budskap tolkas, ordnas och prövas. Stockholm: Alduns/ Bonniers

Voltmer, Katrin & Rawnsley, Gary (2009). "The media" Ur Haerpfer, Christian W. (red.) (2009). *Democratization*. Oxford: Oxford University Press

6.2 Elektroniska källor

Nationalencyklopedien, sökord: fattigdom
<http://www.ne.se.support.mah.se/lang/fattigdom>
Hämtad 02-01-2012

Riksdagens protokoll: Alla diarieförda och hämtade på riksdagens hemsida:
www.riksdagen.se

Protokoll 2010/11:70 Datum 2011-03-10. Anförande 47- 50.

Protokoll 2010/11:82 Datum 2011-04-05. Anförande 64-66.

Protokoll 2010/11:85 Datum 2011-04-08. Anförande 35-41, 125, -145-148.

Protokoll 2010/11:87 Datum 2011-04-13. Anförande 9,23-24, 35,60-61, 149.

Protokoll 2010/11:89 Datum 2011-04-15. Anförande 2-6.

Protokoll 2010/11:92 Datum 2011-04-27 Anförande 153,154, 156.

Protokoll 2010/11:93 Datum 2011-04-28. Anförande 70-71.

Anonym. 2011. "Juholt borde ta frågan om fattigdom på större allvar", *Svenska Dagbladet*. Publicerad 2011-05-08. Hämtad 2011-12-05

http://www.svd.se/opinion/ledarsidan/juholt-borde-ta-fragan-om-fattigdom-pa-storre-allvar_6225821.svd

- Dahlin, Elisabeth: Salonen, Tapio. 2011 "Allt fler barn i Sverige växer upp i fattigdom", *Aftonbladet*. Publicerad 2011-06-07. Hämtad 2011-12-05
<http://www.aftonbladet.se/debatt/article13133210.ab>
- Dutt, Sujay: Stiernstedt, Jenny. 2011. "Rädda Barnens handlingsplan inget för regeringen", *Dagens Nyheter*. Publicerad 201-02-01. Hämtad 2011-12-05
<http://www.dn.se/nyheter/sverige/handlingsplan-mot-barnfattigdom-inte-aktuellt-for-larsson>
- Edblom, Kristina. 2011. "Bidragen gynnar de rika mest", *Aftonbladet*. Publicerad 2011-06-07. Hämtad 2011-12-05
<http://www.aftonbladet.se/nyheter/article13133408.ab>
- Flores, Juan. 2011. "Fler barn i Sverige lever i fattigdom", *Dagens Nyheter*. Publicerad 2011-01-02. Hämtad 2011-12-05.
<http://www.dn.se/nyheter/sverige/fler-barn-i-sverige-lever-i-fattigdom>
- Fridolin, Gustav: Ehrencrona, Magnus: Öberg. 2011. "Regeringen måste ha en handlingsplan mot barnfattigdom", *Aftonbladet*. Publicerad 2011-06-08. Hämtad 2011-12-05
<http://www.aftonbladet.se/debatt/debattamnen/politik/article13140300.ab>
- Granestrand, Lasse. 2011. "Utrikesfödda har blivit största gruppen fattiga", *Dagens Nyheter*. Publicerad 2011-12-02. Hämtad 2011-12-05.
<http://www.dn.se/nyheter/sverige/utrikesfodda-har-blivit-storsta--gruppen-fattiga>
- Hamilton, Ulla: Knöig Jerlmyr, Anna. 2011. "Vänsterpartiets bild av Stockholm är falsk", *Dagens Nyheter*. Publicerad 2011-03-31. Hämtad 2011-12-05
<http://www.dn.se/debatt/stockholmsdebatt/vansterpartiets-bild-av-stockholm-ar-falsk>
- Hägglund, Göran. 2011. "Arbete kan inte vara alltings mått", *Svenska Dagbladet*. Publicerad 2011-06-30. Hämtad 2011-12-05
http://www.svd.se/opinion/brannpunkt/arbete-kan-inte-vara-alltings-matt_6284024.svd
- Jacobsson, Sussanne. 2011. "Familjepolitiken gör att klyftorna växer", *Dagens Nyheter*. Publicerad 2011-06-07. Hämtad 2011-12-05.
<http://www.dn.se/ekonomi/barnfattigdomen-i-sverige-okar>
- Kielos, Katrine. 2011. "Fler fattiga barn är ingen slump", *Aftonbladet*. Publicerad 2011-05-09. Hämtad 2011-12-05
<http://www.aftonbladet.se/ledare/ledarkronika/katrinekielos/article13001748.ab>
- Lundh Sammel, Fredrik. 2011. "Moderaterna har fel om barnfattigdomen", *Svenska Dagbladet*. Publicerad 2011-04-05. Hämtad 2011-12-05

http://www.svd.se/opinion/brannpunkt/moderaterna-har-fel-om-barnfattigdomen_6066989.svd

Lövgren, Sophia. 2011. "Höjt Bostadsbidrag gör ingen skillnad", *Aftonbladet*. Publicerad 2011-09-22. Hämtad 2011-12-05

<http://www.aftonbladet.se/debatt/article13661427.ab>

Magnusson, Hampus; Haby, Susanna. "Bidrag löser inte barnfattigdomen", *Dagens Nyheter*. Publicerad 2011-02-04. Hämtad 2011-12-05

<http://www.gp.se/nyheter/debatt/1.544712-bidrag-loser-inte-barnfattigdomen>

Mellgren, Fredrik, TT, 2011. "Barnfattigdomen i Sverige ökar", *Svenska Dagbladet*. Publicerad 2011-06-07. Hämtad 2011-12-05.

http://www.svd.se/nyheter/inrikes/barnfattigdomen-i-sverige-okar_6222989.svd

Palm, Veronica. 2011. "En majblomma hjälper inte det barn som vräcks", *Aftonbladet*. Publicerad 2011-04-18. Hämtad 2011-12-05

<http://www.aftonbladet.se/debatt/article12896737.ab>

Pekgul, Nalin; Ohlsson, Carina. 2011 "Lyft för kvinnor krävs för att komma åt barnfattigdom", *Svenska Dagbladet*. Publicerad 2011-05-15. Hämtad 2011-12-05

http://www.svd.se/opinion/brannpunkt/lyft-for-kvinnor-kravs-for-att-komma-at-barnfattigdom_6165133.svd<http://www.aftonbladet.se/debatt/article13661427.ab>

Salonen, Tapio (2008). *Barnfattigdomen i Sverige: årsrapport 2010 : sammanfattning av Barns ekonomiska utsatthet : årsrapport 2010*. Stockholm: Rädda barnen

http://www.rb.se/SiteCollectionDocuments/Rapporter/Svenska%20rapporter/Barnfattigdom_2011.pdf

Hämtad 05-12- 2011 kl 18:36.

Sommestad, Lena. 2011. "Regeringen förstår inte vad fattigdom innebär", *Göteborgs Posten*. Publicerad 2011-06-13. Hämtad 2011-12-05

<http://www.gp.se/nyheter/debatt/1.648868-regeringen-forstar-inte-vad-fattigdom-innebar>

Swedin, Daniel. 2011. "I skuggan av krisen", *Aftonbladet*. Publicerad 2011-08-20. Hämtad 2011-12-05

<http://www.aftonbladet.se/ledare/ledarkronika/danielswedin/article13497055.ab>

TT. 2011. "Barnfattigdomen i Sverige ökar", *Göteborgs Posten*. Publicerad 2011-06-07. Hämtad 2011-12-05.

<http://www.gp.se/nyheter/sverige/1.646226-barnfattigdomen-i-sverige-okar>

TT. 2011. "Barnfattigdomen fortsätter att öka", *Göteborgs Posten*. Publicerad 2011-04-14.

<http://www.gp.se/nyheter/sverige/1.601703-barnfattigdomen-fortsatter-att-oka>

Wolodarski, Peter. 2011. "Populisternas julafton", *Dagens Nyheter*. Publicerad 2011-06-12. Hämtad 2011-12-05

<http://www.dn.se/ledare/signerat/populisternas-julafton>